

A group of diverse children, including girls and boys of various ethnicities, are running happily in a gymnasium. They are wearing athletic wear like tank tops and shorts. The background is a bright, indoor space with a wooden floor and a white wall.

Ruimte voor bewegingsonderwijs in Zaanstad

De gevolgen van de uitbreiding van de klokurenvergoeding in beeld

Björn Schadenberg

The logo for Mulier Instituut, featuring a stylized yellow swirl or arc above the text.

mulier instituut

Inleiding

Gemeenten zijn wettelijk verantwoordelijk om te zorgen voor een voldoende aanbod van voorzieningen voor basisscholen, inclusief voorzieningen voor het bewegingsonderwijs. De gemeente Zaanstad heeft in een gemeentelijke verordening vastgelegd hoe zij hieraan invulling geeft.

In de Zaanse onderwijsverordening is opgenomen dat elke basisschool aanspraak kan maken op gymnastieklokalen waarin ze wekelijks anderhalf klokuur (90 minuten) per groep leerlingen van 6 jaar en ouder kunnen geven. Dit is het wettelijke minimum dat is opgenomen in artikel 117 van de Wet op Primair Onderwijs (WPO).

De gemeente wil de gevolgen van uitbreiding naar wekelijks twee klokuren bewegingsonderwijs (120 minuten) voor de behoefte aan gymnastieklokalen inzichtelijk hebben. Deze gevolgen beschrijven we in deze rapportage.

Addendum

Deze rapportage is een addendum op het rapport van het Mulier Instituut, opgesteld in 2022 in opdracht van de gemeente Zaanstad. In het rapport uit 2022 hebben we de gemeentelijke huisvestingsplicht in beeld gebracht zoals die in de gemeentelijke verordening uiteen is gezet.

Huisvestingsplicht

De gemeente heeft naast het basisonderwijs ook een huisvestingsplicht voor het speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs.

Gemeentebreed: minimumvariant

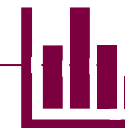
De Zaanse basisscholen konden in het schooljaar 2021-2022 aanspraak maken op gymnastieklokalen waarin ze wekelijks 534 klokuren bewegingsonderwijs konden geven. Hiervoor waren minimaal 21 gymnastieklokalen met een capaciteit van 26 klokuren nodig. De uitbreiding van het aantal klokuren zou in theorie leiden tot 178 extra klokuren gymles. Hiervoor zijn minimaal zeven extra gymnastieklokalen nodig.

Vanwege de benodigde spreiding zijn in de praktijk meer gymnastieklokalen nodig.

Schooljaar 2038-2039

Het totale aantal leerlingen op de Zaanse basisscholen neemt toe. Uitgaande van de huidige verordening zijn in het schooljaar 2038-2039 minimaal 24 gymnastieklokalen nodig voor de gymlessen van de basisscholen (+3 t.o.v. 2021-2022). Bij uitbreiding van de vergoeding zijn in dat schooljaar minimaal 32 gymnastieklokalen nodig (+8 t.o.v. het wettelijke minimum).

Op de volgende pagina's staat per Zaanse wijk de vraag-aanbodanalyse van de gymnastieklokalen. Het basisscenario in de tabellen is de huidige huisvestingsplicht van de gemeente; in scenario + is de verhoging van de klokurenvergoeding verwerkt.

Capaciteit

De capaciteit van een gymnastieklokaal is afgeleid van het lesrooster. Deze is vastgesteld op 26 klokuren per week voor het (speciaal) basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs). Voor het voortgezet onderwijs wordt ervan uitgegaan dat in een schoolweek tijdens de reguliere lestijden maximaal veertig gymlessen van 50 minuten (34 klokuren) kunnen worden ingeroosterd.

Spreiding

De afstand die de leerlingen moeten overbruggen van het schoolgebouw tot het gymnastieklokaal moet binnen bepaalde normen vallen. Deze is afhankelijk van onder andere de schoolgrootte. Voor veel scholen is een ruime normafstand van toepassing. In de praktijk vinden de gymlessen dichterbij de scholen plaats dan aangehouden mag worden.

Zaanstad Noord: Assendelft & Westzaan

De eventuele verhoging van de klokurenvergoeding leidt niet tot aanvullende knelpunten in Assendelft en Westzaan (tabel 1). Het bestaande aanbod biedt in theorie voldoende capaciteit, in beide scenario's.

In de praktijk maken twee scholen in Assendelft-Noord gebruik van één gymzaal, die in het basisscenario al nipt onvoldoende capaciteit biedt. Binnen 1.000 meter is echter voor een van de scholen een uitwijkmogelijkheid beschikbaar.

Tabel 1 Normatieve vraag-aanbodanalyse gymnastieklokalen voor bewegingsonderwijs scholen in Zaanstad Noord in schooljaren 2021-2022 en 2038-2039 (in aantallen)

Wijk	Onderwijstype	Aanbod	Basisscenario		Scenario +	
		2022	2021-2022	2038-2039	2021-2022	2038-2039
Assendelft Noord	Basisonderwijs	-	4 (3,2)	4 (3,5)	5 (4,2)	5 (4,6)
	Speciaal onderwijs (sbo & (v)so)	-	1 (0,6)	1 (0,6)	1 (0,6)	1 (0,6)
	Voortgezet onderwijs	-	1 (0,6)	1 (0,6)	1 (0,6)	1 (0,6)
	<i>Subtotaal – zonder medegebruik</i>	8	6 -	6 -	7 -	7 -
	<i>Subtotaal – met medegebruik</i>	8	4 -	5 -	5 -	6 -
Assendelft Zuid	Basisonderwijs	-	1 (0,9)	1 (0,9)	2 (1,2)	2 (1,2)
	<i>Subtotaal</i>	2	1 -	1 -	2 -	2 -
Westzaan	Basisonderwijs	-	1 (0,5)	1 (0,6)	1 (0,6)	1 (0,8)
	<i>Subtotaal</i>	1	1 -	1 -	1 -	1 -

Zaanstad Noord: Krommenie, Westknollendam & Wormerveer

De gymnastieklokalen in Krommenie en Wormerveer bieden in theorie voldoende capaciteit voor het bewegingsonderwijs, in beide scenario's, nu en in de toekomst. In de praktijk bestaan er wel knelpunten. In het

basisscenario zijn er voldoende uitwijkmogelijkheden beschikbaar om deze met het huidige aanbod weg te nemen. Dit is niet het geval in het scenario +. Dan is uitbreiding van het aanbod nodig.

Tabel 2 Normatieve vraag-aanbodanalyse gymnastieklokalen voor bewegingsonderwijs scholen in Zaanstad Noord in schooljaren 2021-2022 en 2038-2039 (in aantallen)

Wijk	Onderwijstype	Aanbod	Basisscenario		Scenario +	
		2022	2021-2022	2038-2039	2021-2022	2038-2039
Krommenie Oost	Basisonderwijs	-	2 (1,3)	2 (1,4)	2 (1,7)	2 (1,8)
	Voortgezet onderwijs	3	8 (7,4)	7 (6,9)	8 (7,4)	7 (6,9)
	<i>Subtotaal – zonder medegebruik</i>	11	10 -	9 -	10 -	9 -
	<i>Subtotaal – met medegebruik</i>	11	9 -	8 -	9 -	9 -
Krommenie West	Basisonderwijs	-	1 (0,7)	1 (0,8)	1 (1,0)	1 (1,0)
	Speciaal onderwijs (sbo & (v)so)	-	1 (0,5)	1 (0,5)	1 (0,5)	1 (0,5)
	<i>Subtotaal</i>	2	2 -	2 -	2 -	2 -
Westknollendam	Basisonderwijs	-	1 (0,1)	1 (0,1)	1 (0,2)	1 (0,2)
	<i>Subtotaal</i>	-	1 -	1 -	1 -	1 -
Wormerveer	Basisonderwijs	-	1 (0,8)	1 (0,9)	2 (1,1)	2 (1,2)
	Voortgezet onderwijs	1	1 (0,6)	1 (0,6)	1 (0,6)	1 (0,6)
	<i>Subtotaal – zonder medegebruik</i>	3	2 -	2 -	3 -	3 -
	<i>Subtotaal – met medegebruik</i>	3	2 -	2 -	2 -	2 -

Zaanstad Midden: Nieuw West, Oud Koog a/d Zaan, Oud Zandijk & Oude Haven

In Nieuw West zijn onvoldoende gymnastieklokalen aanwezig om het bewegingsonderwijs in het basisscenario te faciliteren. Twee scholen wijken uit naar gymnastieklokalen in andere wijken. Bij uitbreiding van het aantal klokuren zijn extra gymnastieklokalen nodig voor de huidige behoefte.

De verwachte leerlingtoename leidt tot grotere knelpunten, ook in Oude Haven. De geplande gymzalen bij het IKC Zaans Hout (Nieuw West) bieden onvoldoende capaciteit om in scenario + alle gymlessen te laten plaatsvinden.

Tabel 3 Normatieve vraag-aanbodanalyse gymnastieklokalen voor bewegingsonderwijs scholen in Zaanstad Midden in schooljaren 2021-2022 en 2038-2039 (in aantallen)

Wijk	Onderwijstype	Aanbod	Basisscenario		Scenario +	
		2022	2021-2022	2038-2039	2021-2022	2038-2039
Nieuw West	Basisonderwijs	-	2 (1,4)	2 (1,9)	2 (1,8)	3 (2,5)
	Speciaal onderwijs (sbo & (v)so)	-	1 (0,6)	1 (0,6)	1 (0,6)	1 (0,6)
	Voortgezet onderwijs	-	3 (2,8)	4 (3,9)	3 (2,8)	4 (3,9)
	<i>Subtotaal – zonder medegebruik</i>	4	6 -	7 -	6 -	8 -
	<i>Subtotaal – met medegebruik</i>	4	5 -	6 -	5 -	7 -
Oud Koog a/d Zaan	Basisonderwijs	-	1 (0,6)	1 (0,6)	1 (0,8)	1 (0,8)
	Speciaal onderwijs (sbo & (v)so)	-	1 (0,9)	- (-)	1 (0,9)	- (-)
	<i>Subtotaal</i>	2	2 -	1 -	2 -	1 -
Oud Zandijk	Basisonderwijs	-	1 (0,5)	1 (0,5)	1 (0,6)	1 (0,7)
	<i>Subtotaal</i>	-	1 -	1 -	1 -	1 -
Oude Haven	Basisonderwijs	-	1 (0,5)	2 (1,1)	1 (0,7)	2 (1,5)
	<i>Subtotaal</i>	1	1 -	2 -	1 -	2 -

Zaanstad Midden: Rooswijk, Westerkoog & Zaandam West

De gymzalen in Rooswijk en Zaandam West bieden onvoldoende capaciteit voor het (toekomstige) bewegingsonderwijs van de scholen in deze wijken, in beide scenario's. De gymnastieklokalen met overcapaciteit zijn te ver weg voor de scholen in Rooswijk en Zaandam West om als uitwijkmogelijkheden te fungeren.

Tabel 4 Normatieve vraag-aanbodanalyse gymnastieklokalen voor bewegingsonderwijs scholen in Zaanstad Midden in schooljaren 2021-2022 en 2038-2039 (in aantallen) (2/2)

Wijk	Onderwijstype	Aanbod	Basisscenario		Scenario +	
		2022	2021-2022	2038-2039	2021-2022	2038-2039
Rooswijk	Basisonderwijs	-	1 (0,8)	1 (0,9)	2 (1,1)	2 (1,2)
	Voortgezet onderwijs	2	3 (2,1)	3 (2,8)	3 (2,1)	3 (2,8)
	<i>Subtotaal – zonder medegebruik</i>	3	4 -	4 -	5 -	5 -
	<i>Subtotaal – met medegebruik</i>	3	3 -	4 -	3 -	4 -
Westerkoog	Basisonderwijs	-	2 (1,1)	2 (1,1)	2 (1,4)	2 (1,5)
	Speciaal onderwijs (sbo & (v)so)	-	1 (1,0)	1 (1,0)	1 (1,0)	1 (1,0)
	<i>Subtotaal – zonder medegebruik</i>	7	3 -	3 -	3 -	3 -
	<i>Subtotaal – met medegebruik</i>	7	2 -	3 -	3 -	3 -
Zaandam West	Basisonderwijs	-	2 (1,6)	2 (1,9)	3 (2,1)	3 (2,5)
	Voortgezet onderwijs	3	4 (3,4)	4 (3,8)	4 (3,4)	4 (3,8)
	<i>Subtotaal – zonder medegebruik</i>	4	6 -	6 -	7 -	7 -
	<i>Subtotaal – met medegebruik</i>	4	5 -	6 -	6 -	6 -

Zaanstad Zuidoost: Kogerveldwijk, Peldersveld/Hoornseveld & Poelenburg

De verwachting is dat het aantal gymnastieklokalen in Poelenburg in de toekomst onvoldoende capaciteit biedt aan de scholen. Als de klokurenvergoeding wordt verhoogd, worden de knelpunten groter. Er zijn geen uitwijkmogelijkheden met overcapaciteit beschikbaar.

Tabel 5 Normatieve vraag-aanbodanalyse gymnastieklokalen voor bewegingsonderwijs scholen in Zaanstad Zuidoost in schooljaren 2021-2022 en 2038-2039 (in aantallen) (1/2)

Wijk	Onderwijstype	Aanbod	Basisscenario		Scenario +	
		2022	2021-2022	2038-2039	2021-2022	2038-2039
Kogerveldwijk	Basisonderwijs	-	1 (0,2)	1 (0,5)	1 (0,3)	1 (0,7)
	<i>Subtotaal</i>	1	1 -	1 -	1 -	1 -
Peldersveld/Hoornseveld	Basisonderwijs	-	2 (1,3)	2 (1,5)	2 (1,8)	2 (2,0)
	Speciaal onderwijs (sbo & (v)so)	-	2 (1,1)	1 (0,7)	2 (1,1)	1 (0,7)
	Voortgezet onderwijs	5	5 (4,5)	6 (5,1)	5 (4,5)	6 (5,1)
	<i>Subtotaal – zonder medegebruik</i>	9	9 -	9 -	9 -	9 -
	<i>Subtotaal – met medegebruik</i>	9	7 -	7 -	7 -	8 -
Poelenburg	Basisonderwijs	-	2 (1,7)	2 (2,0)	3 (2,2)	3 (2,6)
	Voortgezet onderwijs	-	3 (3,0)	4 (3,5)	3 (3,0)	4 (3,5)
	<i>Subtotaal – zonder medegebruik</i>	5	5 -	6 -	6 -	7 -
	<i>Subtotaal – met medegebruik</i>	5	5 -	6 -	5 -	6 -

Zaanstad Zuidoost: Rosmolenwijk, Zaandam Noord & Zaandam Zuid

De eventuele verhoging van de klokurenvergoeding leidt in de toekomst tot een normatief tekort aan gymnastieklokalen in Zaandam Zuid.

Tabel 5 Normatieve vraag-aanbodanalyse gymnastieklokalen voor bewegingsonderwijs scholen in Zaanstad Zuidoost in schooljaren 2021-2022 en 2038-2039 (in aantallen) (2/2)

Wijk	Onderwijstype	Aanbod	Basisscenario		Scenario +	
		2022	2021-2022	2038-2039	2021-2022	2038-2039
Rosmolenwijk	Basisonderwijs	-	1 (0,8)	1 (0,8)	1 (1,0)	2 (1,1)
	<i>Subtotaal</i>	2	1 -	1 -	1 -	2 -
Zaandam Noord	Basisonderwijs	-	1 (0,9)	1 (0,8)	2 (1,2)	1 (1,0)
	Voortgezet onderwijs	3	4 (3,4)	4 (3,7)	4 (3,4)	4 (3,7)
	<i>Subtotaal – zonder medegebruik</i>	6	5 -	5 -	6 -	5 -
	<i>Subtotaal – met medegebruik</i>	6	5 -	5 -	5 -	5 -
Zaandam Zuid	Basisonderwijs	-	2 (1,8)	3 (2,1)	3 (2,5)	3 (2,8)
	<i>Subtotaal</i>	2	2 -	3 -	3 -	3 -

Conclusie

Een verhoging van de klokurenvergoeding leidt tot een toename in het benodigde aantal gymnastieklokalen om alle gymlessen te kunnen laten plaatsvinden.

In sommige Zaanse wijken biedt het huidige aanbod voldoende capaciteit om de aanvullende uren te accommoderen. Voor andere wijken geldt dit niet. In sommige gevallen zijn in het basisscenario al knelpunten.

Voor veel scholen is een ruime normafstand van toepassing, waardoor een lange afstand tussen het schoolgebouw en de gymlocatie mag worden aangehouden. De gemeente Zaanstad voldoet daardoor aan de taakstelling van voldoende gymnastieklokalen beschikbaar stellen, ook in een eventueel scenario +. Maar in de praktijk leidt dit tot onwenselijke situaties door bijvoorbeeld lange verplaatstingstijden voor bewegingsonderwijs.

Hoeveel aanvullende gymnastieklokalen nodig zijn, in het (wenselijke) basisscenario of scenario +, nu of in de toekomst, is afhankelijk van welke uitgangspunten gehanteerd worden. Naast de benodigde (gewenste) spreiding zijn dit:

- medegebruik van gymnastieklokalen tussen scholen (van verschillende onderwijstypen);
- mate van spreiding van gymlessen van een school over meerdere locaties.

www.mulierinstituut.nl
[@mulierinstituut](https://www.instagram.com/mulierinstituut)
(030) 721 02 20

